

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četr leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovna društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Velika noč.

Ko pride današnji list večini naših bralcev v roke, se je že zvonov mili glas veliko saboto zaslišal ter so zapeli v cerkvi „Aleluja“, ki prešine celó posebnim, rajskim veseljem srce in dušo vernemu kristjani. Čudežna prikazen zares je sv. kat. cerkev v svojih svetkih! Kdorkoli še iskrico krščanstva v svojem srcu ima, čuti v sebi nekaki odmev nebeških skrivnosti, ktere slavi sv. cerkev po svojih lepih svetkih. Še celó njega, kateremu je duh neverstva današnjih dni nekako mrzenje do sv. cerkve v srce zasadil, še njega se polasti nehoté velikonočno veselje ter postane v njegovu, sicer mrzli duši nekako svečano, mirno in blago. Vse to prav jasno kaže, da veje v sveti cerkvi duh Božji, kateremu se človeški duh, ako še ni popolnem zatopljen v greh in zmote, upirati ne more.

Tudi priroda je nekako v soglasji s sv. cerkvijo in človeškim srcem. Kakor je o trpljenji in smrti Božjega Rešenika otemnela bila in v strašnih potresih tarnjala, tako je tudi v postnem času pusta in kakor nečutljiva. Ko pa velikonočno zvenenje veseli „Aleluja“ v hribe in doline, v mesta in vasi odnese, skuša tudi priroda svoje soglasje s človekom pokazati ter se za velikonočne praznike s prvim cvetjem in opresnim zelenjem nakinča, da slavi s človekom vred spomin ustajenja, po katerem tudi ona — zadeta kletstvom zaradi greha — vzdihuje.

Tako vnema ljuba velika noč veseljem in upanjem človeka in vso prirodu, vnema pa tudi sv. kat. cerkev samo. Za tihim postnim časom in velikim tjeđnom, posvečenim spominu trpljenja in smrti Kristove, slavi sv. cerkev preveseli spomin ustajenja, zmage Zveličarja nad smrtjo in peklom. — Tako se tudi v življenji sv. cerkve vrsti žalost z veseljem, boj sè zmago, trpljenje s tolažbo, smrt

z novim življenjem. Naj se njeni sovražniki začasno veselijo ter kat. cerkev psujejo in zasmejujejo; naj si liberalne vlade domišljujejo, da so sè svojimi „postavami“ in policijskimi „ukazi“ kat. cerkvi jamo izkopale in se že lahko den pogreba napové; naj zbegani vladarji kat. cerkev v zasmeovalni plašč zagrinjajo in liberalni drhali v zasramovanje prepuščajo; naj napuhjeni „učenjaki“ cerkev Božjo pred svoj sodnji stol kličejo ter jo dolžijo, da so njeni nauki umnemu napredku nasprotni; naj se liberalni katoličani družijo z židovi, framasoni, luterani, jožefinskimi tibotapei ter pod krinko spoštovanja „postave“ in potuhnjeno kazajé na cesarja proti kat. cerkvi in svobodi njenih služabnikov hujskajo, slaboumnin in površno podučenin vero in spoštovanje do sv. kat. cerkve jemljejo: — vse to ne bode vzelo ali ustavilo katoliški cerkvi vesele velikonočne nedelje njene zmage in njenega ustajenja, ko bode namreč za njene sovražnike nastopil postni čas in tihi tjeđen!

A nastopil bo gotovo in — kakor se kaže — skoro. Boj zoper krščanstvo in kat. cerkev se je vselej končal s tem, da so popačene in razbrzdane drhali se vzdignole proti onim, kteri so jim vero, zadovoljnost, poštenje in mirno vest pokopali. Prekucija zoper kat. cerkev je slednjič še vsikdar požrla prekucneže same. — Ker ima den današnji vsak capin več pravice kakor kat. cerkev, ktera se dan na dan v sto in sto hudobnih novinah, knjižurah, podobah, glediščinih igrab, v zbornih nagovorih itd. brez vse kazni zasramovati sme, se širi enako grozni povodnji neverstvo, spačenost in črt zoper vsako, bodisi cerkveno ali posvetno oblast. Neštevilne množice obertnikov in delalcev, kterim lakomnost ne privoščí več nedelj in praznikov, pač pa vsakovrstno razuzdanost, se po vsem svetu pripravljajo na silno prekucijo, po ktereji bi se lastinske pra-

vice prekrizale vsem, ki imajo kaj premoženja. Že zdaj najdeš tisoč in tisoč pridnih in poštenih obertnikov, ki ne morejo več shajati, ker so delalci gospodje, mojstri in obertniki pa njih sluge. — Po liberalnem hujskanji rase strašansko moč „internacionale“, ki bode s krvavo šibo tepla liberalno Evropo in v splošnem polomu dopričala vladam in narodom, da brez krščanstva države obstati ne morejo!

Tudi v svoji ožji slovenski domovini nahajamo mnogo znamenj bližajočih se hudih časov. Vse toži nad hudobo in razbrzdanostjo mladeži, nad nezvestobo in prevzetnostjo družine; sodnije nemajo dosti pesti in dežela ne zmore več stroškov, poloviti in pozapreti konči najdrznejše hudo delnike. Liberalni postavodajalci so pa šole dotle doterali, da v premnogih krajih, posebno pa v mestih, kateketi pri mladih rabeljnih obstati več ne morejo, o krščanski vzreji pa ni ne duha ne sluha. Iz take mladeži brez vere, brez strahu, brez pokorščine navstane v malih letih zárod, ki bode krog in krog vse okužil, hodobnim pa služil za orodje njih prekucijskih namenov.

Osoda, katero je brezbožni liberalizem kat. cerkvi pripravil, bo zadela njega in vse one, kateri so njemu pomagali, da se je človeštvo zneverilo Bogu in Zveličarju svetá in — poživinilo. Socijalna prekucija bode veliki petek za liberalno Evropo, pa tudi zgodnja danica vesele velike noči za sv. kat. cerkev po mnogem trpljenji, ki jo zdaj stiska. To upanje jej vzbuja vsakoletna velika noč; kajti življenje njenega začetnika, Božjega Sinu in Rešenika svetá, je tudi njeno življenje. Iz trpljenja, muk in smrti pelje pot tudi njo k ustajenju in veselju, sovražnike njene pa v osramotenje in propad!

0 prenarredbi srenjskih zadev.

V.

Ozrimo se nazaj v pretekle čase in pogledimo, kako da je bilo vse uravnano, da zamoremo prejšnje naprave primeriti sedanjim in tako presoditi, ali smo napredovali, ali pa rakovo pot šli? Do leta 1850 so okrajne polit. gospôške, katerih je bilo po Štajarskem blizo 220, krajno policijo zvrševale. Okraji niso bili preobširni; le dva sta štela 13.000 duš, peteri vsak po 10.000; petintrideset jih je imelo med 6000—8000 duš, drugi pa po 2000—4000 in še manj.

Poleg svojih drugih poslov so zvrševale okrajne gospôške policijo tako rekoč igraje, brez posebnih stroškov, a vendar izdatno. S pomočjo gospôške in po njenem navodu skrbeli so župani po srenjah za javni mir, varnost in lepi red, sodelovali ali pomagali so toraj v izročnem področji pri policijski upravi. Starodavne dačne občine bile so v resnici samostalne ter so

gospodarile s svojim občinskim premoženjem — vsaka za se. Umetno zloženih občin ni bilo.

Postavljene sredi ljudstva in toraj zvedene v vseh njegovih razmerah delale so okr. gospôške lahko in krepko, in to največ zato, ker so bile blizo ter imele veljavo v očeh ljudstva. Za oskrbovanje okrajnega premoženja in okr. zavodov so bili političkim oblastnijam v pomoč okrajni zastopi, obstoječi iz srenjskih županov, župnikov in okr. gosposčin; sklepe tega zastopa je pa službeno zvrševal okrajni načelnik ali glavar. Okrajni zastop je sestavljal letni proračun okrajnih stroškov in dajal račun o njih, kateri se je okrožni gospôski (kresiji) v potrjenje predlagal. Za okrajni zastop sam pa ni bilo nobenih stroškov, ker ni potreboval posebnih prostorij, niti ne uradnikov za zvrševanje svojih sklepov.

Okrajne gospôške so ob enem opravljale vse sodnijske zadeve kakor tudi ves posel denešnjega notarskega delokroga. Vrh tega so delale tudi namesto prejšnjih grajšinskih gospôsk (dominij), ter bile mirivne sodnije, pred kterimi so se morale stranke pogajati, preden so kako pravdo začele. Ljudje so tedaj večidel le z eno gosposko opraviti imeli, ki je čisto blizo bila in ob enem vse zvrševala. Uradovanje bilo je ročno, celó primerno in prav cenó na vsako stran. Večidel dobro gospodarstvo sirotinskega premoženja je marsikoga otelo večega zadolženja in pogube. Pravde in kazenske razprave so bile malo, kedaj in tudi zastran javne varnosti se ni bilo veliko pritoževati. Notarjev ni bilo treba in advokatov je bilo le malo. Treba ni bilo posebnih srenjskih priklad, okrajne so pa bile prav majhne in skoro vsako leto povsod enake. Pri vsem tem so pa bile okrajne ceste veliko boljše od sedanjih.

Proti okrajnim gospôskam imeli so podložniki zavetja pri okrožnih oblastnijah ali kresijah, kamor so ljudje pogostoma prihajali, če se jim je pri okrajni gospôski le količkaj krivice godilo. Ne tajimo, da so kmetje tu in tam stiskani bili; godilo se je pa to večidel tam, kjer so bogatini grajšine kupovali ali v najem jemali ter na vrat na nos obogateti hoteli. A zdaj? Zdaj kmeta odirajo drugi, ki scer nemajo grajšin, imajo pa velike kupe denarjev po eskomptnih bankah, hranilnicah, v državnih in drugih papirjih, ter si nakupujejo vinogradov in posestev, da že skoro ne vedó kam ž njimi. Kmetijstva pa propadajo od dné do dné bolj.

Ne tajimo tudi, da so iz tujega v deželo pripeljani nemški uradniki tu in tam s slovenskim ljudstvom trdosrečno ravnali; toda, kar zadeva narodne pravice, se pritožujejo tudi zdaj slovenski listi od leta do leta, da se slovenski neče uradovati, dasi imamo vse polno slovenskih advokatov, notarjev in uradnikov! Ljudstvo toraj nikakor ni na boljsem, nego v občeh na slabšem.

Med nekdanjo okrajno gospôsko in med pod-